

millia contemptoris. Cantica vero divina cantare, etiam manibus operantes facile possunt, et ipsum laborem tanquam divino celeumate consolari. An ignoramus omnes opifices quibus vanitatibus et plerumque etiam turpitudinibus theatricarum fabularum donent corda et linguas suas, cum manus ab opere non recedant? Quid ergo impedit servum Dei manibus operantem in lege Domini meditari et psallere nomini Domini Altissimi¹: ita sane ut ad ea discenda, quæ memoriter recolat, habeat seposita tempora. Ad hoc enim et illa bona opera fidelium, subsidio supplementorum necessariorum deesse non debent, ut horæ quibus ad erudiendum animum ita vacatur, ut illa opera corporalia geri non possint, non opprimant egestate. Qui autem se dicunt vacare lectioni, nonne illic inveniunt quod præcipit Apostolus? Quæ est ista ergo perversitas, lectioni nolle obtemperare, dum vult ei vacare, et ut quod bonum est diutius legatur, ideo facere nolle quod legitur? Quis enim nesciat tanto citius quemque proficere cum bona legit, quanto citius facit quod legit?

XXI. Si autem alicui sermo erogandus est, et ita occupat ut manibus operari non vacet; numquid hoc omnes in monasterio possunt, venientibus ad se ex alio genere vitæ fratribus, vel divinas lectiones exponere, vel de aliquibus quæstionibus salubriter disputare? Quando ergo non omnes possunt, cur sub hoc obtentu omnes vacare volunt? Quanquam etsi omnes possent, vicissitudine facere deberent, non solum ne cæteri a necessariis operibus occuparentur, sed etiam quia sufficit ut audientibus pluribus unus loquatur? Deinde ipsi Apostolo quomodo vacaret operari manibus suis, nisi ad erogandum verbum Dei certa tempora constitueret? Neque enim et hoc Deus

¹ Psal. i, 2, et xii, 6.

latere nos voluit. Nam et cujus artis opifex fuerit, et quibus temporibus vacaret dispensando Evangelio, sancta Scriptura non tacuit. Nam cum eum dies professionis urgeret in Troade constitutum¹, etiam in una sabbati congregatis fratribus ad frangendum panem, tanta fuit intentio et tam necessaria disputatio, ut sermo produceretur usque ad medium noctis, tanquam excidisset eis quod eo die non esset jejunium: quando autem in aliquo loco immoratus quotidie disputabat, quis dubitaverit horas eum habuisse ad hoc officium deputatas? Namque apud Athenas cum esset, quia studiosissimos rerum inquisitores invenerat, ita de illo scriptum est: « Disputabat igitur cum Judæis in synagoga, et gentibus incolis » in foro per omnem diem ad eos qui aderant². » Non enim in synagoga per omnem diem, ubi mos erat sabbato sermocinari: sed « In foro, inquit, per omnem diem; » propter studia utique Atheniensium. Sic enim sequitur: « Quidam vero Epicureorum et Stoicorum philosophorum conferebant cum illo. » Et paulo post dicit: « Athenienses autem et advenæ hospites ad nihil aliud vacabant, quam dicere aliquid novi, aut audire³. » Putemus Apostolum illis omnibus diebus quibus fuit Athenis, non fuisse operatum: propter hoc enim et ex Macedonia supplebatur ejus indigentia, sicut dicit in secunda ad Corinthios⁴: quanquam et aliis horis et noctibus poterat, quia ita valebat et animo et corpore. Sed cum Athenis exisset, videamus quid dicit Scriptura: « Disputabat, » inquit, in synagoga per omne sabbatum⁵: » hoc apud Corinthum. In Troade vero, ubi necessitate imminentis professionis usque ad medium noctis sermo protractus est, una sabbati erat, qui dies Dominicus dicitur⁶: unde

¹ Act. xx, 7. — ² Id. xvii, 17. — ³ Ibid. 18 et 21. — ⁴ 2 Cor. xi, 9. — ⁵ Act. xviii, 4. — ⁶ Id. xx, 7.

intelligimus eum non fuisse cum Judæis, sed cum Christianis, quando etiam dicit ipse narrator ad frangendum panem fuisse collectos. Et ipsa est optima gubernatio, ut omnia suis temporibus distributa ex ordine gerantur, ne animum humanum turbulentis implicationibus involuta perturbent.

XXII. Ibi etiam dicitur quid operabatur Apostolus. « Post hæc, inquit, egressus ab Athenis venit Corinthum, » et cum invenisset quemdam Judæum nomine Aquilam, » Ponticum genere, recens advenientem ab Italia, et » Priscillam uxorem ipsius, propterea quod jussisset Cladius discedere omnes Judæos Roma, accessit ad illos, et » propter artis similitudinem mansit apud illos opus faciens. Erant enim tabernaculorum artifices¹. » Hoc si conati fuerint allegorice interpretari, ostendunt quomodo proficiant in ecclesiasticis litteris; quibus se vacare gloriantur. Et certe illa quæ supra dicta sunt: « Numquid » ego solus et Barnabas non habemus potestatem non » operandi²? et; Non sumus usi hac potestate³; et, Cum » possemus vobis oneri esse ut Christi Apostoli⁴; et, » Nocte et diè operantes, ne quem vestrum gravaremus⁵; » et, Dominus ordinavit eis qui Evangelium annuntiant, » de Evangelio vivere, ego autem nullius horum usus » sum⁶: » et cætera hujusmodi, aut exponant aliter, aut si præclarissima luce veritatis urgentur, intelligant et obediant: aut si obedire vel nolunt vel non possunt, saltem illos qui volunt meliores, qui autem et possunt feliciores esse fateantur. Aliud est enim corporis infirmitatem, vel veram allegare, vel falsam prætere: aliud autem sic decipi, et sic decipere, ut insuper ideo videatur in servis Dei major esse justitia, quia potuit inter im-

¹ Act. xviii, 1-3. — ² 1 Cor. ix, 6. — ³ Ibid. 12. — ⁴ 1 Thess. ii, 7. — ⁵ 2 Thess. iii, 8. — ⁶ 1 Cor. ix, 14, 15.

peritos regnare pigritia. Qui enim veram corporis ostendit infirmitatem, humane tractandus est: qui autem falsam præterdit et convinci non potest, Deo dimittendus est: neuter tamen eorum perniciosam regulam figit: quia bonus servus Dei et manifeste infirmo fratri suo servit, et fallenti cum credit, quia malum eum non putat, non imitatur ut malus sit; et si non ei credit, fallacem putat, ac nihilominus non imitatur. Ab illo vero qui dicit: Hæc est vera justitia, ut nihil corporaliter operando imitemur volatilia coeli, quoniam qui tale aliquid fuerit operatus contra Evangelium facit: quisquis animo infirmus hoc audit et credit, non quia sic vacat, sed quia sic errat, lugendus est.

XXIII. Hinc exoritur altera quæstio: fortasse enim dicat: Quid ergo, cæteri Apostoli et fratres Domini et Cephæ, quia non operabantur, peccabant? aut afferebant impedimentum Evangelio quia dicit beatus Paulus, ideo se non usum hac potestate¹, ne quod impedimentum daret Evangelio Christi? Si enim peccaverunt, quia non operati sunt, non ergo acceperant potestatem non operandi, sed de Evangelio vivendi. Si autem acceperant hanc potestatem, ordinante Domino ut qui Evangelium annuntiarent, ex Evangelio viverent, et dicente: « Dignus est operarius cibo suo? » qua potestate Paulus amplius aliquid erogans uti noluit: non utique peccaverunt. Si non peccaverunt, nullum impedimentum dederunt. Neque enim nullum peccatum est, impedire Evangelium. Quod si ita est, et nobis, inquirunt, liberum est, et uti et non uti hac potestate.

XXIV. Hanc quæstionem breviter solverem, si dicerem, quia et juste dicerem, credendum esse Apostolo. Ipse enim sciebat cur in Ecclesiis gentium non oporteret

¹ 1 Cor. ix, 15. — ² Matth. x, 10.

portari venale Evangelium, non culpans co-apostolos suos, sed distinguens ministerium suum: quia ita inter se distribuerant, procul dubio admonente Spiritu sancto, evangelizandi provincias, ut Paulus et Barnabas ad gentes irent¹, illi autem in circumcisionem². Hoc tamen eum præcepisse iis qui non habebant ejusmodi potestatem, ea quæ jam multa dicta sunt manifestant. Isti autem fratres nostri temere sibi arrogant, quantum existimo, quod ejusmodi habeant potestatem. Si enim evangelistæ sunt, fateor, habent: si ministri altaris, dispensatores sacramentorum, bene sibi istam non arrogant, sed plane vindicant potestatem.

XXV. Si saltem habebant aliquid in hoc sæculo, quo facile sine opificio sustentarent istam vitam, quod conversi ad Deum indigentibus dispertiti sunt, et credenda est eorum infirmitas et ferenda. Solent enim tales, non melius, sicut multi putant, sed quod est verum, languidius educati, laborem operum corporalium sustinere non posse. Tales fortasse multi erant in Jerosolyma. Nam et scriptum est, quod prædia sua vendiderint, et pretia eorum ante pedes Apostolorum posuerint, ut distribueretur unicuique sicut opus erat³. Quia prope inventi sunt, et utiles fuerunt gentibus, quæ ab idolorum cultu ex longinquo vocabantur, secundum illud quod dictum est: « Ex Sion prodiet lex, et verbum Domini ex Jerusalem⁴: » debitores eorum dixit Apostolus ex gentibus Christianos: « Debitores eorum, inquit, » sunt: » et addidit quare: « Si enim spiritualibus eorum, » inquit, communicaverunt gentes, debent et in carnalibus ministrare eis⁵. » Nunc autem veniunt plerumque ad hanc professionem servitutis Dei et ex conditione

¹ Act. xiii, 2. — ² Galat. ii, 9. — ³ Act. ii, 45, et iv, 34. — ⁴ Isai. li, 3. — ⁵ Rom. xv, 27.

servilli, vel etiam liberti, vel propter hoc a dominis liberati sive liberandi, et ex vita rusticana, et ex opificum exercitatione et plebeio labore, tanto utique felicius quanto fortius educati: qui si non admittantur, grave delictum est. Multi enim ex eo numero vere magni et imitandi extiterunt. Nam propterea « Et infirma mundi elegit Deus, ut confunderet fortia; et stulta mundi elegit, » ut confunderet sapientes; et ignobilia mundi, et ea quæ » non sunt tanquam sint, ut ea quæ sunt evacuentur: » ut non gloriatur omnis caro coram Deo¹. » Hæc itaque pia et sancta cogitatio facit, ut etiam tales admittantur, qui nullum afferant mutatæ in melius vitæ documentum. Neque enim apparet, utrum ex proposito servitutis Dei venerint, an vitam inopem et laboriosam fugientes vacui, pasci atque vestiri voluerint, et insuper honorari ab eis a quibus contemni conterique consueverant. Tales ergo quoniam se quominus operentur, de infirmitate corporis excusare non possunt, præteritæ quippe vitæ consuetudine convincuntur, umbraculo malæ disciplinæ se contegunt, ut ex male intellecto Evangelio præcepta apostolica pervertere meditentur; vere volatilia cœli, sed per superbiam in altum se extollendo; et fœnum agri, sed carnaliter sentiendo.

XXVI. Contingit enim eis quod in viduis junioribus indiscipulatis cavendum idem Apostolus dicit: « Simul » autem et otiosæ esse discunt, non solum autem otiosæ, » sed etiam curiosæ et verbosæ, loquentes quæ non oportet². » Hoc ille de malis fœminis dicebat, quod nos etiam in malis viris dolemus et plangimus, qui adversus eum ipsum, in cujus Epistolis ista legimus, otiosi et verbosi, quæ non oportet loquuntur. Etsi qui sunt inter eos, qui eo proposito ad sanctam militiam venerint, ut

¹ 1 Cor. i, 27-29. — ² 1 Tim. v, 13.

placeant cui se probaverunt, cum ita vigeant viribus corporis et integritate valetudinis, ut non solum erudiri, sed etiam secundum Apostolum operari possint, exceptis istorum otiosis corruptisque sermonibus, quos judicare per imperitum tyrocinium non valeant, in eandem labem pestifera contagione mutantur: non solum non imitantes obedientiam sanctorum quiete operantium, et aliorum monasteriorum in saluberrima disciplina secundum apostolicam normam viventium, sed etiam insultantes melioribus, tanquam conservatricem Evangelii prædicantes pigritiam, tanquam prævaricatricem accusantes misericordiam. Multo enim misericordius operatur erga animas infirmorum qui bonæ famæ servorum Dei consulit, quam erga corpora egentium qui panem esurientibus frangit. Quapropter utinam isti qui vacare volunt manibus, omnino vacarent et linguis. Neque enim tam multos ad imitationem invitarent, si eis non tantum exempla pigra, sed etiam muta proponerent.

XXVII. Nunc vero contra Apostolum Christi recitant Evangelium Christi. Ita enim mirabilia sunt opera pigrorum, ut impediri velint Evangelio, quod Apostolus ideo præcepit et fecit, ne impediretur ipsum Evangelium. Et tamen si eos ex ipsis Evangelii verbis secundum eorum intellectum vivere cogamus, priores nobis suadere conabuntur, quam non ita sint intelligenda ut intelligunt. Certe enim propterea se dicunt operari non debere, quia nec volucres cœli seminant, neque metunt, de quibus nobis Dominus similitudinem dedit, ne de talibus necessariis cogitemus. Cur ergo non attendunt quod sequitur? Neque enim tantummodo hoc dictum est, quia « Non seminant, neque metunt: » sed adjectum est: « Neque congregant in apothecas¹. » Apothecæ autem, vel hor-

¹ Math. vi, 26.

rea, vel verbum ex verbo, repositoria dici possunt. Cur ergo isti manus otiosas et plena repositoria volunt habere? Cur ea quæ sumunt, ex laboribus aliorum, reconducunt et servant unde quotidie proferatur? Cur denique molunt et coquunt? Hoc enim aves non faciunt. Aut si reperiunt quibus hoc opus quoque persuadeant, ut eis per singulos dies escas afferant præparatas; saltem sibi aquam vel de fontibus afferunt, vel de cisternis aut puteis hauriunt et reponunt: hoc volatilia non faciunt. Sed si hoc placet, studeant etiam boni fideles et Regis æterni devotissimi provinciales, fortissimis ejus militibus usque ad ista servire, ut sibi nec aquam implere cogantur, si jam etiam illos qui tunc erant Jerosolymæ novo gradu justitiæ supergressi sunt¹. Nam illis fame imminente, et per Prophetas qui tunc erant ante prædicta, boni fideles ex Græcia frumenta miserunt; ex quibus credo quod illi panem sibi fecerunt, aut certe faciendum curaverunt; quod aves non faciunt. Sed si jam isti, ut dicere coeperam, etiam illos aliquo gradu justitiæ transierunt, et omnino in iis quæ ad transigendam vitam istam pertinent, sicut volucres agunt, ostendant nobis homines servire volucris, sicut sibi serviri volunt, nisi captis et inclusis, quibus fides non habetur, ne volantes non redeant: et tamen illæ malunt frui libertate, et ex agris quantum satis est capere, quam ab hominibus apposita et apparatus sumere.

XXVIII. Proinde rursus istos alio sublimiore gradu justitiæ superabunt, qui se ita instituerint, ut quotidie in agros tanquam in pastum pergant, et quo tempore invenerint carpant, ac sopita fame revertantur. Sed plane propter agrorum custodes quam bonum esset, si etiam pennas largiri Dominus dignaretur, ut servi Dei in agris

¹ Act. xi, 28.

alienis inventi non tanquam fures comprehenderentur, sed tanquam sturni fugarentur. Nunc vero ille quantum poterit, imitabitur avem, quem capere venator non poterit. Sed ecce concedant omnes servis Dei, ut cum volunt in eorum agros exeant, atque inde securi refectique discedant: sicut populo Israël per legem præceptum est, ut in agris suis furem nullus teneret, nisi qui secum aliquid vellet auferre¹; nam qui nihil aliud attigisset quam id quod comedisset, liberum impunitumque abire sinerent. Unde etiam spicas vellentibus Discipulis Domini, de sabbato potius quam de furto Judæi calumniati sunt². Sed quid erit agendum de his temporibus anni, quibus esca quæ statim sumi possit, in agris non invenitur? Quisquis aliquid domum quod sibi coquendo præparet auferre tentaverit, secundum istorum intellectum audiet ex Evangelio: Pone; hoc enim aves non faciunt.

XXIX. Verum et hoc concedamus, toto vertente anno posse in agris reperiri vel ex arbore vel ex herbis, vel ex quibusque radicibus quod in escam sumi possit incoctum, aut certe tanta exercitatio corporis adhibeatur, ut ea quæ coquenda sunt, etiam cruda assumpta non noceant, postque etiam hyemalibus quibuslibet asperitatibus ad pabula procedi; atque ita fiat ut nihil præparandum auferatur, nihil in crastinum reponatur: non poterunt ista servare qui se per multos dies a conspectu hominum separatos, et nulli ad se præbentes accessum, includunt se ipsos viventes in magna intentione orationum. Hi enim facillima quidem atque vilissima, secum tamen alimenta includere consuerunt, quæ in illos dies quibus a nullo videri statuerunt, sufficiant: quod aves non faciunt. Et horum quidem exercitationem in tam mirabili continentia, quandoquidem habent otium quo hæc agant, seque

¹ Deut. xxiii, 24. — ² Matth. xii, 2.

imitandos non superba elatione, sed misericordie sanctitate proponant, non solum non reprehendo, sed quantum dignum est laudare non possum. Quid tamen de his dicimus, secundum istorum intellectum ex evangelicis verbis? An forte quo sunt sanctiores, eo sunt volucris dissimiliores? quia nisi reponant sibi escas in plurimos dies, includere se ita, ut faciunt, non valebunt. Et utique nobiscum audiunt: « Nolite ergo cogitare in crastinum¹. »

XXX. Quapropter ut breviter complectar, isti qui ex Evangelii perverso intellectu tam manifesta apostolica præcepta pervertere moliuntur, aut non cogitent in crastinum, sicut volatilia cœli, aut obtemperent Apostolo sicut filii dilecti: imo utrumque faciant, quia utrumque concordat. Neque enim contraria Domino suo moneret Paulus servus Christi Jesu². Hoc enim istis aperte dicimus: Si volatilia cœli sic intelligitis in Evangelio, ut nolitis operando manibus vestris victum tegumentumque procurare; nihil etiam reponatis in crastinum, sicut nihil reponunt volatilia cœli. Si autem aliquid reponere in crastinum, potest non esse contra Evangelium ubi dictum est: « Respicite volatilia cœli, quia neque seminant, » neque metunt, neque congregant in apothecas³: potest etiam non esse contra Evangelium nec contra similitudinem volatilium cœli, vitam istam carnis corporalis operationis labore transigere.

XXXI. Si enim urgeantur ex Evangelio, ut nihil reponant in crastinum⁴; rectissime respondent: Cur ergo ipse Dominus oculos habuit, ubi pecuniam collectam reponeret? Cur tanto ante fame imminente frumenta sanctis patribus missa sunt⁵? Cur Apostoli sic indigentiae sanc-

¹ Matth. vi, 34. — ² Rom. i, 1. — ³ Matth. vi, 26. — ⁴ Matth. vi, 34, et Joan. xii, 6. — ⁵ Act. xi, 29.

torum necessaria procurarunt, ne deesset in posterum, ut beatissimus Paulus ad Corinthios in Epistola scriberet: « De collectis autem in sanctos, sicut ordinavi Ecclesiis » Galatiæ, ita et vos facite: secundum unam sabbati unusquisque vestrum apud se ponat, thesaurizans quod ei placuerit; ut non cum venero, tunc collectæ fiant. » Cum autem advenero, quoscumque probaveritis per » Epistolas, hos mittam perferre gratiam vestram in Jerusalem. Quod si dignum fuerit ut et ego eam, mecum » ibunt¹. » Hæc et alia multa copiosissime et verissime proferunt. Quibus reponemus: Videtis ergo, quamvis Dominus dixerit: « Nolite cogitare in crastinum²; » non vos tamen istis verbis cogi, ut nihil in crastinum reservetis: cur ergo iisdem verbis vos cogi dicitis, ut vacetis? Cur volatilia cœli non vobis sunt exemplo ad nihil reservandum, et vultis ut sint exemplo ad nihil operandum?

XXXII. Dicit aliquis: Quid ergo prodest servo Dei, quod prioribus actibus quos in sæculo habebat relictis, ad hanc spiritalem vitam militiamque convertitur, si eum adhuc oportet, tanquam opificis, exercere negotia? Quasi vero facile possit verbis explicari, quantum prosit quod Dominus diviti consilium capiendæ vitæ æternæ requirenti ait ut faceret, si vellet esse perfectus; ut venditis quæ habebat, et indigentia pauperum distributis, eum sequeretur³. Aut quis tam expedito cursu secutus est Dominum, quam ille qui ait: « Non in vacuum cucurri, nec » in vacuum laboravi⁴: » qui tamen opera ista et præcepit, et fecit. Hoc nobis tanta auctoritate doctis et informatis sufficere debuit ad exemplum derelinquendi pristinas facultates, et manibus operandi. Sed et nos ab ipso Domino adjuti, possumus fortasse utcumque cognoscere,

¹ 1 Cor. xvi, 1-4. — ² Matth. vi, 34. — ³ Id. xix, 21. — ⁴ Philip. i, 16.

etiam sic operantibus servis Dei, priora tamen negotia reliquisse quid prosit. Si enim ad hanc vitam ex divite quisquam convertitur, et nulla infirmitate corporis impeditur, ita ne desipimus a sapore Christi, ut non intelligamus quantus superbiæ prioris tumor sanetur, cum circumcisis superfluis, quibus ante animus exitiabiliter inflammabatur, ad modica quæ restant huic vitæ naturaliter necessaria etiam opificis humilitas minime recusetur? Si autem ad hanc vitam ex paupertate convertitur, non putet se id agere quod agebat, si ab amore vel augendæ quantulæcumque rei privatæ, jam non quærens quæ sua sunt, sed quæ Jesu Christi¹, ad communis vitæ se transtulit charitatem, in eorum societate victurus, quibus est anima una et cor unum in Deum, ita ut nemo dicat aliquid proprium, sed sint illis omnia communia². Si enim hujus terrenæ reipublicæ antiqui principes præclarissimo litteratorum suorum eloquio prædicari solent, quod rem communem universi populi suæ civitatis privatis suis rebus sic antoponebant, ut quidam eorum Africa edomita triumphator³, quid nubenti filia daret non habuerit, nisi ex senatus-consulto de publico dotaretur: quo animo debet esse in rempublicam suam civis æternæ illius civitatis Jerusalem cœlestis, nisi ut illud ipsum quod propriis manibus elaborat, in commune habeat cum fratre, et si quid ei defuerit, de communi suppleat; dicens cum illo cujus præceptum exemplumque secutus est: « Quasi nihil » habentes, et omnia possidentes⁴. »

XXXIII. Quamobrem etiam illi qui relicta vel distributa, sive ampla, sive qualicumque opulenta facultate, inter pauperes Christi pia et salubri humilitate numerari voluerunt; si corpore ita valent, et ab ecclesiasticis oc-

¹ Philip. ii, 21. — ² Act. iv, 32. — ³ Scipio, apud Valer. lib. iv, c. 4, et Zon. 2. et Senec. ad Albinam c. 11. — ⁴ 2 Cor. vi, 10.

cupationibus vacant, (quanquam eis tam magnum animi sui documentum afferentibus, et ejusdem societatis indigentiae de his rebus quas habebant, vel plurimum vel non parum conferentibus, vicem sustentandae vitae eorum res ipsa communis et fraterna charitas debeat;) tamen si et ipsi manibus operentur, ut pigris ex vita humilioris et ob hoc exercitioris venientibus auferant excusationem, multo misericordius agunt, quam cum omnia sua indigentibus dividerent. Quod quidem si nollint, quis audeat cogere? Quibus tamen inveniendae sunt opera in monasterio, etiamsi a corporali functione liberiora, sed vigilantia administratione curanda, ut nec ipsi panem suum, quoniam communis jam factus est, gratis manducet. Nec attendendum est in quibus monasteriis, vel in quo loco, indigentibus fratribus quisque id quod habebat impenderit. Omnium enim Christianorum una respublica est. Et ideo quisquis Christianis necessaria ubilibet erogaverit, ubicumque etiam ipse quod sibi necessarium est accipit, de Christi¹ accipit. Quia ubicumque et ipse talibus dedit, quis nisi Christus accepit? Illi autem qui etiam praeter istam sanctam societatem vitam labore corporis transigebant, ex quorum numero plures ad monasteria veniunt, quia et in ipso humano genere plures sunt; si nolunt operari, nec manducet. Neque enim propterea in militia christiana ad pietatem divites humiliantur, ut pauperes ad superbiam extollantur. Nullo modo enim decet, ut in ea vita ubi fiunt senatores laboriosi, ibi fiant opifices otiosi; et quo veniunt relictis deliciis suis qui fuerant praediorum domini, ibi sint rustici delicati.

XXXIV. At enim Dominus ait: « Nolite solliciti esse animae quid manducetis, neque corpori quid vestiamini. » Recte, quoniam supra dixerat: « Non potestis

¹ *Supple, rebus.*

» Deo servire et mammonae. » Qui enim propter hoc Evangelium praedicat, ut habeat unde manducet, et unde vestiatur, simul se putat et Deo servire, quia Evangelium praedicat; et mammonae, quia propter ista necessaria praedicat: quod Dominus dicit fieri non posse. Ac per hoc ille qui propter ista Evangelium praedicat, non Deo, sed mammonae servire convincitur; etsi Deus illo ad aliorum provectionem, quomodo ipse nescit, utatur. Nam huic sententiae subjungit, dicens: « Ideo dico vobis, nolite solliciti esse animae quid manducetis, neque corpori quid vestiamini¹: » non ut ista non procurent, quantum necessitati salis est, unde honeste potuerint; sed ut non ista intueantur, et propter ista faciant quidquid in Evangelii praedicatione facere jubentur. Eam quippe intentionem quare quid fiat, oculum vocat: unde paulo superius loquebatur, ut ad hoc descenderet, et dicebat: « Lucerna corporis tui est oculus tuus: si oculus tuus simplex fuerit, totum corpus tuum lucidum erit: si vere oculus tuus nequam fuerit, totum corpus tuum tenebrosum erit²: » id est, talia erunt facta tua, qualis fuerit intentio tua cur ea facias. Et ad hoc enim ut veniret, supra de elemosynis praeeperat, dicens: « Nolite condere vobis thesauros in terris, ubi aerugo et tinea exterminat, et ubi fures effodiunt et furantur. Recondite vero vobis thesauros in caelo, ubi neque tinea neque rubigo exterminat, et ubi fures non perfodiunt et furantur. Ubi enim erit thesaurus tuus, ibi erit et cor tuum. » Deinde subjunxit: « Lucerna corporis tui est oculus tuus³: » ut illi scilicet qui elemosynas faciunt, non ea faciant intentione, ut vel hominibus velint placere, vel in terra sibi quaerant rependi quod faciunt. Unde et Apostolus cum Timotheo divites monendos praeciperet:

¹ Matth. vi, 25. — ² Ibid, 22. — ³ Ibid, 19-21.